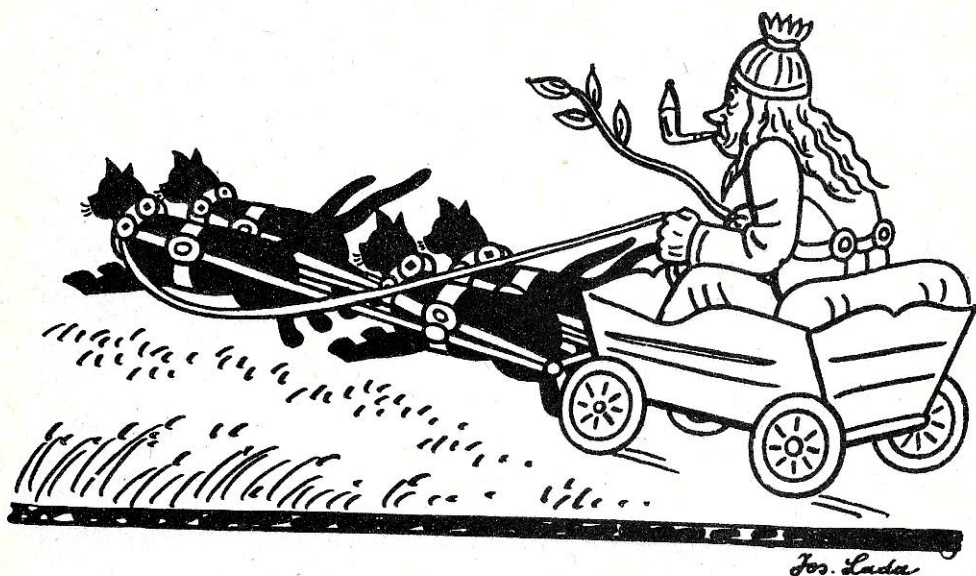


BUBÁCI A HASTRMANI

NAPSALA NAKRESLIL JOSEF LADA



Jos. Lada-53.



ZAČÍNÁ SE POHÁDKA O STRAŠIDLECH

Vesnička Syslov leží stulena uprostřed lesů, které se na západní straně táhnou do nepřehledné dálky. Asi padesát starých dřevěných chalup s doškovými střechami a s dřevěnou zvoničkou uprostřed návsi tvoří celou vesnici. Vedle zvoničky je nevelký rybník s prastarou vykotlanou vrbou a bledý měsíc se v něm zhlíží jako v zrcadle. Osvětlena měsíčním světlem, s věncem černých lesů v pozadí, vypadá vesnička opravdu jako z nějaké pohádky.

V těch černých lesích jsou mnohá místa, kam pro nedostupnost ještě lidská noha nevstoupila a kam obyvatelé zapadlé vesničky se ani neodvážejí chodit. A jen si na večerních „táčkách“ vypravují, že v těch skalách uprostřed hustých lesů jsou ještě tajemní tvorové, o kterých se vypravuje snad už jenom v pohádkách. Však z těch pohádkových bytostí se u Syslova ještě aspoň jedna zachovala: je to hastrman Brčál, který bydlí v rybníce nad prastarým mlýnem s malým hastrmánkem Pulcem.

Snad proto se tam ještě udržel, že do Syslova už ani pořádná cesta nevede, z cizinců tam nikdy nikdo nepřijde a domácí občané jej nechávají na pokoji, protože on sám už také nikomu neškodí. Ani malé děti si Brčála tuze nevšímají, když si někdy zajde do vesničky pro tabák, a jen ho pozdraví jako každého jiného dědečka. On sám také s lidmi mnoho řečí nenadělá a jen někdy ve starém mlýně, kam rád chodívá večer na návštěvu, se rozpovídá o starých zašlých časech. A ještě vám snad mohu o něčem povědět, že si za mlhavých nocí rád někdy vyjede na projížďku s podivným potahem. Čtyři velké černé kočky si zapřáhne do malého vozičku, ale uhání s ním jako s větrem o závod hlubokým údolím, které se táhne okolo Syslova.

A teď již musím začít pořádně vypravovat: Mezi vesničkou a černými lesy je hluboké údolí, celé zarostlé olšemi. Někdy se tam prohání meluzína s větrem, ale většinou je tam takové smutné ticho. Jen potůček si tam tajemně bublá a občas smutně zaskřehotá vrána. Proto vesničané tamtudy jdou, jen když opravdu musí, a jsou věru rádi, když z údolí vyjdou zase na kopeček ke třem dubům.

Jak už jsem řekl, hastrman Brčál se rád projížděl údolími kolem Syslova. Ale ani jemu se v onom smutném údolí nelíbilo a vždyj tamtudy projel co možná nejrychleji. Jednou za mlhavé podzimní noci, když projel údolím, zastavil u tří dubů svůj kočičí potah a zahleděl se zpátky údolím. Bylo ticho, jen potůček tiše šuměl a kdesi v lesích zahoukala sova. Hastrman se zahleděl zpět do údolí a zamyslíl se. Potom zabručel: „Čím to, ke všem kozlům, je, že jsem vždycky rád, když mám tohle smutné místo za sebou? Ten smutek tam na mne zrovna padá a skoro se tam trochu bojím. Je to dost hezké místo, ale něco tam chybí, co by to trochu oživilo!“

Kočky už netrpělivě zamňoukaly, ale hastrman je pevně držel, aby se nerozbehly, protože ho zrovna něco rozumného napadlo.

„Už to mám, co tam chybí! Strašidlo, pardyje puškvorec, strašidlo tam chybí! A to se věru divím, že se tam už dávno nějaké strašidlo neusadilo! Vždyť je to místo pro strašidlo jako stvořené.“ A hastrmanova tvář se rozšklebila radostným úsměvem a žabí oči se ještě více vykulily.

„Pardyje rákos, to by bylo něco pro kamaráda Mulisáka z Černých Voděrad! On už je tam, chudák, taky jen tak sám, nikdo se ho tam už

cesta
ej ne-
malé
ro ta-
také
n rád
sech.
í rád
erné
trem

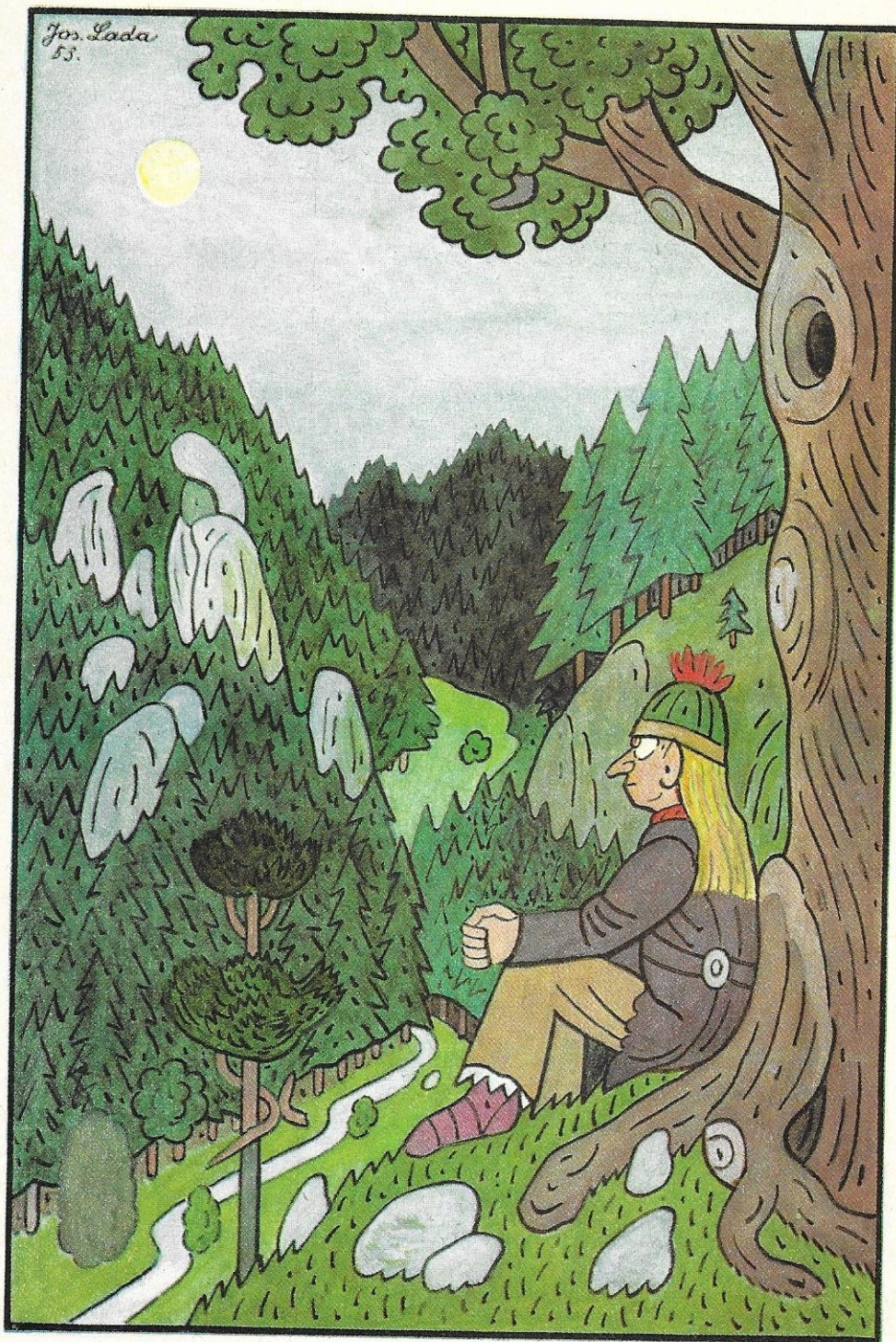
čer-
hání
otů-
ves-
dyž

lem
ntu-
nyž
pát-
ka-
za-
ám
adá
hy-

by

lo
lo
za-
ce

th
ž





nebojí a nejvíc ho mrzí, že už v něho nevěří ani staré babičky! Však mi tuhle poslal po strace štěbetalce psaní naškrábané na březové kůře a v tom psaní si mi trpce stěžoval, jak je tou moderní dobou zneuznán a odstrčen. Kolik set let tam poctivě strašil a teď aby šel na stará kolena někam do muzea. A tam prý ho vezmou jenom s tou podmínkou, že se dá sám na svůj náklad vycpat! Ale počkej, kamaráde! Však ty zase radostí povyskočíš až do vršku borovic, až ti povím o tomhle pěkném místě. A dlouho s tím otálet nebudu a hned zítra v noci zajedu do Voděrad pro Mulisáka. Vždyť by se nám mohlo snadno stát, že by se tu usadilo jiné strašidlo, a já bych tu měl moc rád starého kamaráda Mulisáka. Alou, vranky, kupředu! Brekekekes! Kvá, kvá, kvá!“

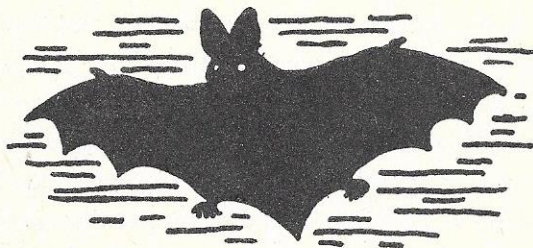
A hasrman Brčál se rozradostněn vracel k domovu. Po celý druhý den se pak s chutí připravoval na radostnou cestu. Těšil se, jak starého kamaráda potěší svou návštěvou, a ještě více zprávou o novém, příhodném místě, kde může Mulisák v klidu strašit. Mazal kolečka netopýřím sádlem, aby cestou v nočním tichu tuze nevrzala, pořádně nakrmil kočičí potah a sám se také slušně oblékl. Vzal si novou čapku, upletenou z dlouhého sítí, nedělní zelený kabát a nové červené botky, které si zrovna den předtím na staré vrbě při měsíčku dodělal.

Potom ještě dovedl malého Pulce do starého mlýna a tam poprosil panímámu, aby si tam asi týden Pulce nechala. Povídal jí, že se bojí samotného Pulce nechat doma, aby třeba ještě nezapálil rybník. Z toho ovšem malý hastrmánek měl velikou radost a těšil se, jak si spolu vyhrají s mlynářovic synkem.

A pak se už starý Brčál vydal s chutí na cestu. To víte, že cestoval jen za nočního temna a přes den přespal s kočkami v některém rybníce. Přitom dbal, aby našel rybník s čistou vodou, dosud nezkaženou továrními splašky. A také už snad chápete, proč hastrmani k tahu užívají koček? Ano, protože všechny kočky potmě vidí.

Šťastně a zdráv dojel Brčál do Černých Voděrad ke svému příteli Mulisákovi. Staré strašidlo radostí až zaplakalo, když Brčála spatřilo, a snášelo vše možné, aby tu vzácnou návštěvu jaksepatří uctilo: víno z ranní rosy, zmrzlinu z jinovatky, mravenčí vajíčka natvrdo a ranní mlhu s mákem. A hned po hostině sbalilo strašidlo své věci. Naložilo je na své vzdušné sáně, a když nastala tma, vydali se na zpáteční cestu. Bez lítosti opouštěl Mulisák své staré působiště, kde sklízel jen nevděk a zneuznání, a těšil se, jak si na stará kolena v starosvětském Syslově zastraší. Když hastrman Brčál pobídl kočky k běhu, obrátil se Musilák zpět k Voděradům, zahrozil pěstí a zlostně zaskuhral: „Však počkejte, nevděčníci! Vy mě jednou s pláčem špendlíčkem budete vyhrabávat, protože takové strašidlo už nikdy mít nebudete!“

A tak se stalo, že se v syslovských lesích objevil za týden nový host — strašidlo Mulisák.



MULISÁKOVO PRVNÍ VYSTOUPENÍ

Hned tu první noc po přistěhování do Syslova požádal Mulisák Brčála, aby mu ukázal to příhodné místo k strašení. Vzal hastrmana na své vzdušné sáně, aby nemuseli trmáčet unavené kočky, a vydali se na obhlídku. Vzali to od rybníka kolem starého mlýna dolů k řece Bublaně a potom zase druhou stranou vzhůru údolím Šmejškalkou ke Koženému vrchu, až se dostali na to nejsmutnější místo.

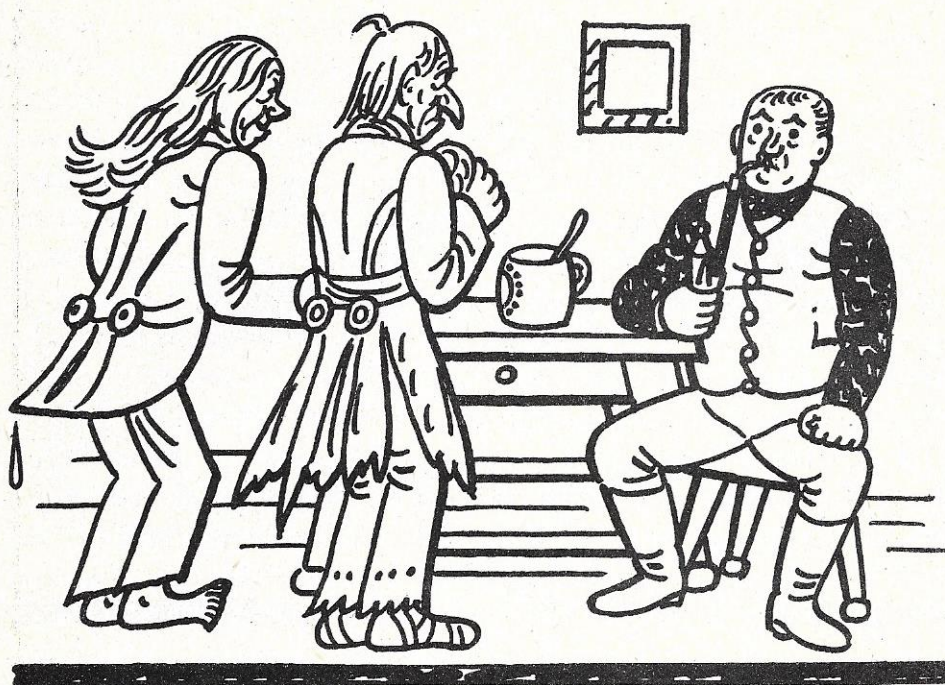
Mulisákovi se to místo ihned zalíbilo a vroucně děkoval Brčálovi, že mu o něm pověděl.

„Pardyje netopejř, tady to opravdu ještě vypadá jako před sto lety!“ zakvíkl Mulisák radostně. „Tady si, kolego, ještě pár set let pašácky zastraším! Já bych radostí až vyskakoval, jak je tady smutno. To je místo pro strašidlo jako stvořené a nejvíc mě těší, že mě zařízení nebude stát skoro žádné peníze; nic se tu nemusí ničit ani bořit, aby to tu vypadalo pustější. Také je dobře, že tu ječí meluzína — ta teď stojí prachů, kamaráde, když se musí zbrusu nová pořizovat! Je tu zkrátka všecko, čeho je k strašení třeba, já se také, kamaráde, hned zítra večer s chutí pustím do strašení!“

„Počkat, příteli Mulisáku, teď už to nepůjde tak snadno a lehce, jako to chodívalo, když ses dělal pro sebe v Černých Voděradech!“ promluvil vážně hastrman. „Teď musíš mít, holečku, povolení od starosty, abys tady mohl strašit! Proto si hned ráno k němu zajdeme, aby se zbytečně nemarnil čas a abys mohl už začít!“

Druhého dne se tedy oba braši vypravili k syslovskému starostovi. Přinesli mu darem župan z vrbového proutí a párek pěkných netopýřů, aby ho příjemně naladili, a přitom pověděli, proč k němu vlastně přicházejí. Pan starosta je vážně vyslechl a potom k nim promluvil s úřední vážností: „Nó, vono by to bylo dobré, kdyby se tu usadilo nějaké strašidlo — copak o to! Děcka beztoho už začínají tropit všelijaké nezbednosti a nic už si nedělají z našeho stoletého policajta Mikuláška. Jářku — byl bych pro to, abyste strašil, strýčku Mulisáku, ale já vás přece ještě ani dobře neznám!“

„Nu — to se tedy snadno spraví, pantáto představený!“ pravil



hastrman. „Vy mě dobře znáte jako pořádného hastrmana, a tak mi věřte, že bych vám sem nějakého nedouka nenasadil. Já vím, že se světem potloukají všelijací ledajáci, kteří se vydávají za pořádná strašidla, ale přitom sotva rozeznají noční mûru od vrabčáka! Přítel Mulisák však má ta nejlepší vysvědčení; vždyť — prokrýlepána — strašil jednou i v císařském zámku a potom na všech lepších hradech, zámcích a ve všech nóbl domech!“

„No dobrá, dobrá, strýčku hastrmane!“ mluvil vážně pan starosta, už mnohem uctivěji. „Já vám všechno věřím a také už — tak říkajíc — proti usazení strýce Mulisáka v naší obci nic nenamítám. Ale dříve než dám k tomu své úřední povolení, musím něco připomenout:

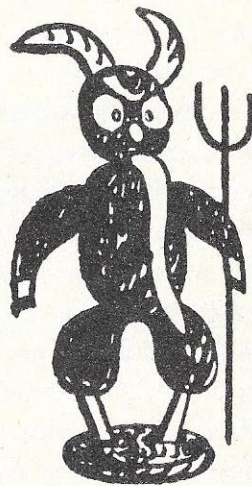
Musím upozornit, aby tuhle strašidlo Mulisák neudělal při strašení žádné škody. Aby opatrně zacházel s vichřicí a s meluzínou a také musí dát dobrý pozor, aby těmi svými světýlky a bludičkami nevypálil vesnici! Ať hodně straší kolem zahrad a polí s lusky, aby nám to děcka všechno neroznesla, a když budu vidět, že straší hlavně u mých lusek, nebudu zase hledět na nějaké to slovo a leckams ho k strašení doporučím.

A jářku — hlavně strašte děcka násobilkou sedmi a souhláskami obojetnými — těch se děcka bojí víc než čerta! A to by bylo zatím všecko. Doufám, kmotře hastrmane, že nám přivádíte strašidlo poctivé a pořádné, které bude naší obci dělat jenom čest a jehož snahou bude spolupracovat k blahu, ozdobě a rozkvětu obce. A já, jakožto starosta obce, vám, sousede Mulisáku, přeju u nás hodně zdaru, štěstí a úspěchu!“

Tím byla návštěva ukončena a oba braši spokojeně odcházeli. Mulisák si liboval, že tak dobře pochodil, a pevně si po cestě umiňoval, jak si to všechno zařídí a uspořádá, aby mohl řádně strašit k prospěchu obce. A velmi litoval, že zatím, nežli si na Koženém vrchu zařídí nějaké bydlení, bude moci na Šmejkalce strašit jenom obden.

Hned se tedy pustil do práce a při budování chaty už usilovně přemýšlel, co by tak měl udělat, aby se hned napoprvé v obci uvedl. Mladé strašidlo by jistě na to hned připadlo, ale kmotr Mulisák byl už hodně starý hastroš, a tak mu to vymyšlení dalo hodně práce. Ale zato vymyslel zas něco hodně šikovného, tak šikovného, že z radosti dřív nerozházal tu svou boudu, kterou sotva předtím usmolil. Už se v duchu viděl, jak mu celá obec děkuje vroucně za tak pašácky vymyšlenou věc k postrašení rozpustilých dětí a jak mu sám pan starosta přichází děkovat v nedělních šatech, ve vyleštěných botách a s navoskovanými kníry.

A tak se tedy s chutí pustil do práce. Doletěl si na Barabášovy hory k babě Kanimůře a vyprosil na ní podobenku jejího švagra, čerta Haramáše. A doma pak podle té podobenky celý měsíc smolil z černých hadrů a ze starých černých chlupatých kožichů asi metr vysoké čerty. Nadělal jich kopu a pak s nimi nenápadně chodil do statků a do chalup, kde měli plno malých dětí. — Bylo to tak asi týden před Mikulášem, který po Syslově tehdy chodil sám — bez anděla a čerta. Děti měly před Mikulášem velkou úctu a dlouho předtím se pilně učily, aby dobře uměly všechno, z čeho je Mikuláš bude zkoušet. To Mulisák dobře věděl, a proto rodičům nabízel své čerty asi takto: „To je marné, lidé zlatí, děti se musejí něčeho bát! Teď mají strach z Mikuláše, ale ten odejde, a co potom? Potom budou zlobit zas a na pomoc se vez-





me metla. Říkává se sice: metla vyhání děti z pekla. Inu — něco na tom pravdy je — ale rodiče se přitom musí také zlobit a bez pláče, zlosti a křiku se to neobejde! Když si však ode mne koupíte tady toho čerta Haramáše a doma ho postavíte na almaru, aby ho ta rozpustilá cháska měla pořád na očích a pořád z něho měla strach, tak uvidíte, jak budou zticha jako pěny a neodvází se zlobit.“ A rodiče mu věřili. Všechny čerty hned odkoupili a v noci před sv. Mikulášem je nastavěli ve světnicích po almarách, aby na ně děti dobře viděly. A těšili se milí rodiče, že rozpustilé děti budou toho dne jako oukropečkové! Ale těšil se i starý Mulisák. Ležel doma ve své chatě na palandě a jen se nad svým dílem spokojeně šklebil. A opravdu snad čekal, že celý Syslov se starostou v čele (a snad dokonce i s hudbou) mu přijde poděkovat za ten výtvor, kterým sakulentsky zkrotl rozpustilou mládež.

Ale minul týden, čtrnáct dní, i celý měsíc — a ona nepřišla ani noha! „Milión brundibárů,“ pomyslí si Mulisák, „to je skoro nevděčnost!“ a rozhodl se, že se na to podívá sám do Syslova. Ovšem — prošmejdí ten Syslov pod neviditelným pláštěm, aby tomu přišel na kloub.

Oblékl si tedy ten kouzelný plášť a pustil se do Syslova. Sám nebyl od nikoho viděn, a tak se těšil, že uvidí všechny známé rozpustilce, jak

se po špičkách a mlčky plíží okolo těch čertů a přitom se neodvází ani okem mrknout na almaru, kde je schováván cukr a sušené švestky. Ale místo toho — milijón komárů a brundibárů — hned na kraji obce spatřil něco, co ho hrozně dopálilo.

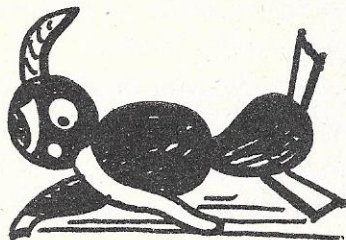
Sotva pětiletá Nanyňka Kudláčková vezla na kočárku jeho čerta. Pečlivě ho ukřývala, zpívala mu, hýčkala jej a kolébala asi proto, aby už konečně usnul a Nanyňku nezdržoval v práci. Ale čert byl asi řádně rozeřvaný, nepřestával křičet ani nechtěl usnout, a to už konečně dopálilo i tak mírnou matku, jako je Nanyňka Kudláčková. Zlostně čerta popadla a tak mu pěstičkou naflákala, že z něho chlupy lítaly na všechny strany. A hrozně přitom hubovala:

„Pořád musíš, ty taškáři, zlobit! Táta co nevidět přizene už z pastvy, já mám ještě v plotně tmu a čuník v chlívků kničí hladý!“

Však se Nanyňka vskutku měla proč tak zlobit. Vždyť — prokrýlepána — její druh ve hře, Toník Brožků, už opravdu hnal z pastvy domů a byl také nějak dopálen na kozu, kterou táhl za sebou na provázku. A zas Mulisák už ke své zlosti viděl, že ta koza není nic jiného než jeden z těch jeho hrozných čertů, ale tak odrbaný a vyválený v blátě, že už nebyl ani sobě podoben. A Mulisák už věru nestál o to, aby věděl, co se děje s ostatními čerty. Vytratil se ze vsi a polní cestou se ploužil zpátky ke své chatě. Byl rozzlobený, že nekoukal ani vpravo, ani vlevo, a tak by byl málem už na něco šlápl.

„Taj fujksl!“ ustrašeně vzkřikl a uskočil z cesty do příkopu. „To jsem se, ke všem kozlům, zase jednou polekal! Copak to je? Takové černé zvíře — je to velké jako pes a jazyk to má na půl metru vyplazený! I kruť, kozo, levou nohou! — vždyť — prokrýlepána — je to čert vyrobený pro postrach těch syslovských rozpustilců! Prachhadrycucky, to jsem to zas jednou vypral!“

Pak Mulisák táhl smutně dále. Měl zlost, že se mu ten první obchod nevydařil a že on byl sám jediný, kdo se dal tím čertem vystrašit!



MULISÁKŮV BUBÁČEK

Když si starý Mulisák všechno ve své chatě na Koženém vrchu pohodlně zařídil, dal se s chutí do strašení. Mulisák byl strašidlo přičinlivé a na nějaké hodince mu nezáleželo; často strašil již od půl sedmé večer a končil, když v městečku Bačkorově na věži tlouklo pět hodin ráno. A to proto, že se mu na Šmejkalce velmi líbilo, a také proto, aby syslovskému starostovi ukázal, že není lajdák.

Strašil za každého počasí. Marně mu hastrman Brčál domlouval, aby se trochu šetřil, že už není žádný mladík, ale Mulisák si nedal říct a strašil i v největší nepohodě, ačkoliv dobře věděl, že tamtudy nepůjde ani noha. A tak se stalo, že tam jedné deštivé noci důkladně promokl, nastudil se a musil ulehnout. Stará tetka Bouďačka ze Syslova jej chodila každý večer do jeho chaty na Koženém vrchu mazat a vařit mu lipový čaj pro pocení. Mulisák ležel v posteli jak na trní a byl mrzut, že tak dlouho musí strašení zanedbávat.

A tetka Bouďačka, místo aby ho trochu uklidnila, ještě ho svým repetěním víc rozčilovala. Povídala:

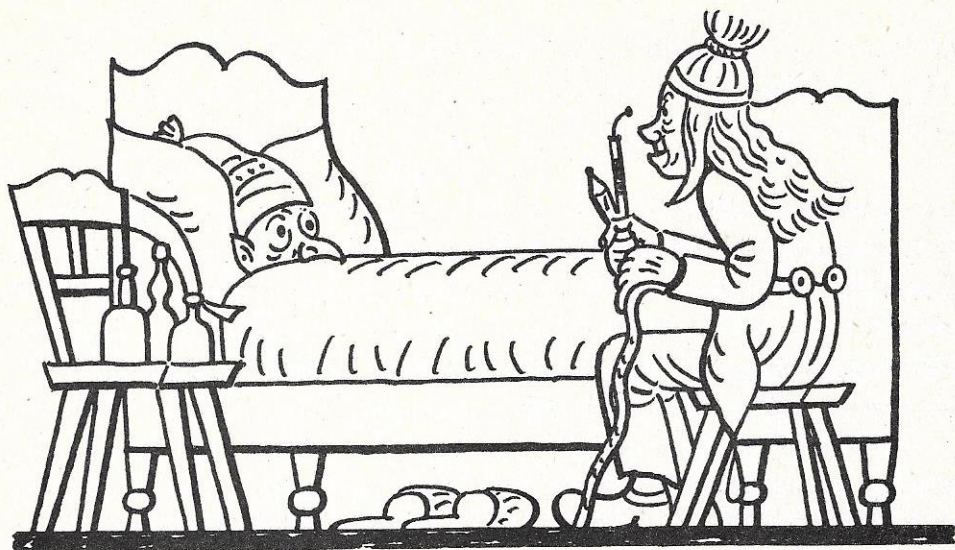
„To by člověk neřekl, pane šéf, jak je tam teď na té Šmejkalce bez vás smutno. Povídala Frantačka, že tamtudy nejčkon raději nebude chodit. Že je tam nejčkon takový smutný ticho a že tam na člověka zrovna všecko padá. A já sama se tamtudy teď bojím chodit!“

Také hastrman Brčál přišel jednou Mulisáka na Kožený vrch navštívit a zeptal se ho, jak se mu daří.

„Špatně, starý brachu!“ stěžoval si Mulisák. „Už takhle ležím celý týden a nechodím na Šmejkalku strašit. Tam to asi vypadá!“

„To je sakulentsky vážná věc! A co, tentononc, co dělá ten tvůj kluk Bubák?“ povídá hastrman. „Kde ho máš, vždyť bys ho měl už také pomalu zaučovat, aby tě mohl také někdy v tom strašení zastat!“

„Jo, milý kamaráde, to bys ani neuhádl, kam jsem toho kluka až dostal!“ huhlal Mulisák blaženě. „Toho si, holečku, ráčila vzít k posluhování bílá paní na hradě Flákoštajně! To je, brachu, opravdu pro kluka velké štěstí, protože bílá paní snese kolem sebe jenom toho, koho si oblíbí, a jinak se k ní nikdo nedostane ani za drahé peníze. Tam

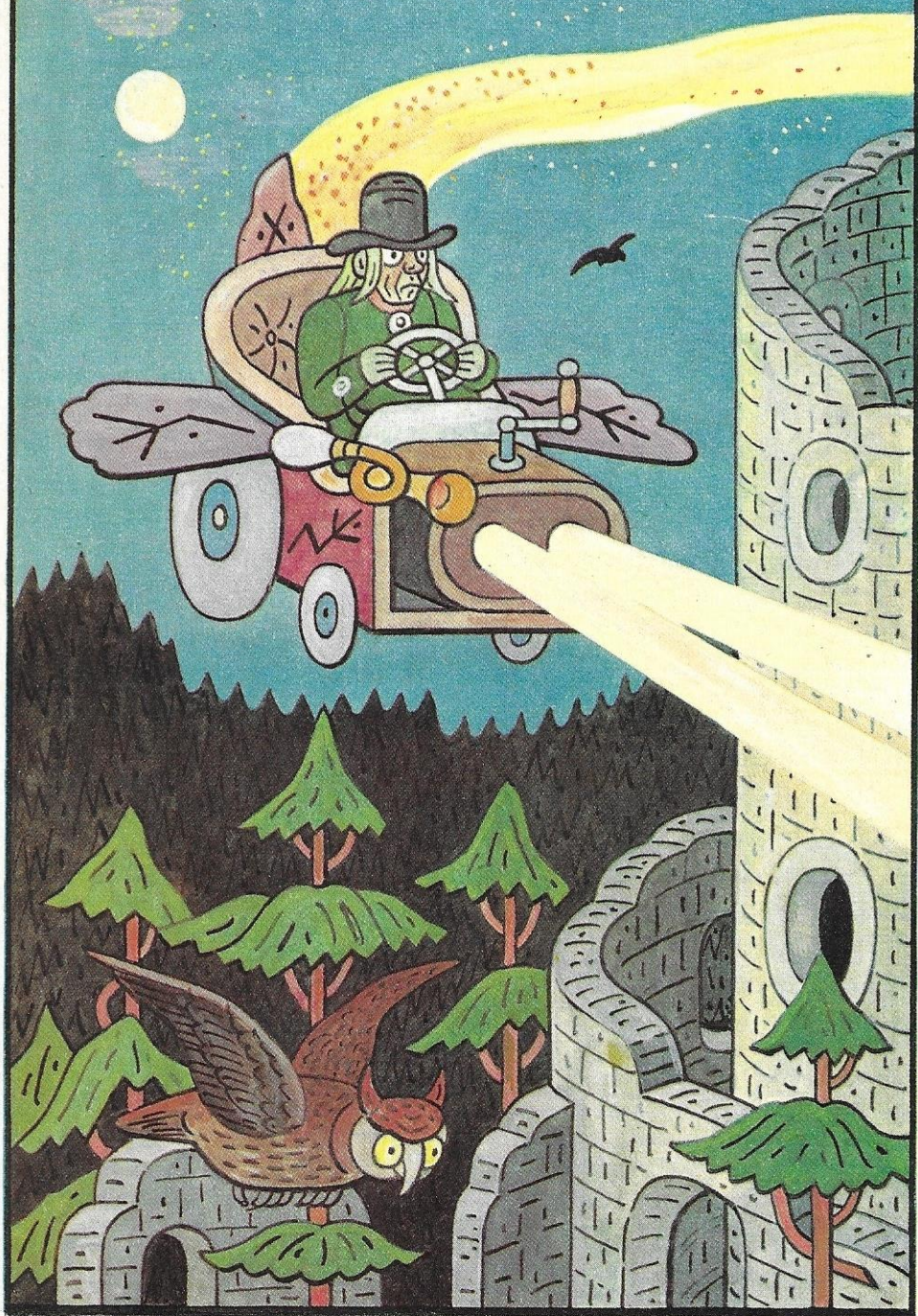


se naučí lepším způsobům, protože se u bílé paní scházejí jen ta nejnóblejší strašidla, a potom už ho snadno s její protekcí a přímluvou dostanu na nějaký starý hrad i zámek. A to je, brachu, jiná služba nežli strašit někde u cihelny!“

„No — jen pomalu, příteli a kamaráde! Ono všechno, co se třpytí, není ranní rosa! Je to sice hezké, že se tvůj syn dostal mezi nóbl strašidlácké panstvo, ale je tu zase nebezpečí, že by se ti mohl za nějaký čas kluk nadobro odcizit! A to ti řeknu, brachu, že by bylo lépe, aby tady strašil mezi chudým lidem, než aby se někdy měl nad svým starým chudým tátou nějak povyšovat! Podívej se na mne a na mého Pulce! Já už mohu kdy chci z vody paty vytáhnout a jsem si jist, že můj Pulec ohlídá celý rybník. A ty, starý brachu, si snad taky zasloužíš, aby tě kluk někdy zastal ve službě!“

„To máš pravdu, Brčále!“ přisvědčoval Mulisák a potom dlouho o tom uvažoval. A jakmile se uzdravil, hned si připravil své vzdušné sáně a rozletěl se pro Bubáčka. Vezl s sebou mnoho strašidláckých darů pro milostivou bílou paní a také všelijaké hračky pro svého synka, aby ho kluk měl zase rád. Po té řeči starého kamaráda měl Mulisák opravdu velký strach, že se mu už klouček nadobro odcizil, a proto se, milé děti, nedivte, že měl zase velkou radost, když ho klouček vítal s opravdovou radostí. Byl by se nejraději zase ihned vydal se synkem

Jos Lada
53



na zpáteční cestu, ale bílá paní ho hned domů nepustila. Právě pořádala měsíční úplňkový bál pro okolní strašidlácké panstvo a rozhodně si přála, aby se starý Mulisák toho bálu také zúčastnil.

Mulisák by se byl věru už nejraději zase viděl ve své tiché chatě na Koženém vrchu, ale vzácné bílé paní nesměl poctu odříct. A musil si pak vskutku dávat dobrý pozor, aby něco neprovedl, když tam bylo jenom samé nóbl strašidlácké panstvo a když jednou tančili se zakletou princeznou Kakramůrou. Přitom ho též napadlo, jak by se mu asi starý Brčál vyškleboval, kdyby ho tak viděl, jak tam musí tančit všelijaké moderní tance, v kterých se musilo skákat po hlavě. Proto s radostí se loučil před úsvitem s hradem Flákoštajnem a uháněl ranní mlhou s Bubáčkem k domovu. Měl opravdu radost, že si veze synka domů, a těšil se, jak si ho vycvičí na řádného strašidláckého tovaryše.

A Bubáčkovi se též líbilo v novém domově. To byl věru jiný život, rejdit v hustých lesích s všelijakou havětí nežli nosit za přísnou bílou paní dlouhou vlečku nebo denně čistit jankovitou bezhlavou kobylu. A starý Mulisák měl radost, jak se kluk má k světu. Hned druhý den se o tom přesvědčil, když ráno přicházela tetka Bouďačka a setkala se s Bubáčkem v tmavé síňce. Klouček nejenže se tetky nepolekal a neutekl zpátky do světnice, ale naopak se dal ihned do strašení.



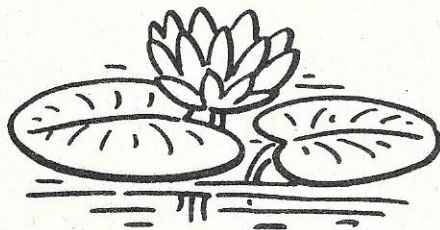
„Bu, bu, bu! Bu, bu, bu!“ dělal na tetku tak dlouho, až vyběhl ze světnice starý Mulisák a zakřikl ho.

„I jen ho nechte, pane šéf,“ breptala tetka, když se trochu z uleknutí probrala. „Jen ho nechte strašit, nesmíte ho takhle zakřikovat! To by se vám mohl snadno zkazit a potom by vám už tak dobře nestrašil! A byla by ho škoda — takový šprcek, a on se do mne pustí jako staré strašidlo! Já se opravdu už lekla, že jste se to do mne pustil vy!“ reptala tetka.

Také starý Brčál Mulisáka velmi potěšil, když večer přišel na návštěvu. Měl opravdu radost, že zkušený hastrman jeho kloučka tak upřímně chválil a předpověděl mu, že to ve svém strašení daleko dotáhne. Starý Brčál přivedl též s sebou svého synka Pulce a věru že to pro oba staré brachy byla velmi milá podívaná, když se ti dva kluci poprvé uviděli. Bubáček i Pulec zůstali oba překvapením nehybně stát, jako by zdřevněli, a chvíli se upřeně vykulenýma očima navzájem prohlíželi. Ale potom mrkl Pulec nenápadně na Bubáčka, vyběhl ven a Bubáček zmizel za ním.

„Vidíš, jak se rychle seznámili?“ chechtal se Mulisák radostně a hastrman se také spokojeně zašklebil. A potom se dal Mulisák do vyprávění, co všechno zažil na hradě Flákoštajně. Jak ho bílá paní uctívala jako nějaké barounské strašidlo a jak chtěj nechtěj musil také křepčit na úplňkovém bále. A starý Brčál se div nerozsypal smíchy, když Mulisák vylíčil, jak tam musil s princeznou Kakramůrou tančit moderní tanec „makovici“, který se celý přetancí jenom po hlavě. Pak se náhle v řeči zastavil a podíval se vyděšeně na Brčála:

„A kde jsou ti kluci? Kam se, stafrahnáti, na tak dlouhou dobu zatoulali? Snad mi ten kluk nevytáhl moje vzdušné sáně a netropí s nimi někde nějakou nezdobu? Musím se jít přesvědčit! — A baže už je, kakramenti, vytáhli! Ale já ho, kluka, staframentsky zvalchuju, jestli s nimi někde něco provede!“



LETECKÉ DOBRODRUŽSTVÍ VAŠÍKA A MARJÁNKY

Ve starém syslovském mlýně bývalo vždy útulno a veselo. Pan otec Votruba i jeho panímáma byli ještě po starosvětsku veselí a dobrosrdeční lidé, kteří každému pomáhali, jak jen mohli. Za to je měli všichni sousedé rádi a často přicházeli do mlýna na besedu. Ve velké prostorné kuchyni se tam večer příjemně besedovalo s noclehujícími mleči, mlýnskou chasou a veselými krajánky. Tak se každý večer napovídalo všelijakých příhod, veselých historek a pohádek na nůše, a kdo jednou do té mlýnské kuchyně zapadl, ten se tam zase brzy rád přišel podívat.

Také hastrman Brčál rád chodil do mlýna na návštěvu. Neměl tam z rybníka daleko a byl tam rád viděn, protože nosíval panímámě puškvorec, pelyněk a jiné léčivé rostliny. Panu otci zase vždycky správně předpověděl, kdy nastanou deště a s nimi hojnost vody na mlýnská kola. Brčál sedával nejraději v koutě vedle staré štoudve s vodou, protože mu v blízkosti vody bylo nejpříjemněji, a tam si spokojeně pokušoval ze své usmolené fajfčíčky. Rád cítil vůni pečených jablek i brambor, kterých bývala vždy plná trouba, a také je rád jedl.

Tam sedával skromně a často za celý večer nepromluvil ani slova a jen pozorně poslouchal, co se vypravuje. Ale někdy se dal sám do vyprávění a tu pak všichni rádi poslouchali, jaký býval na světě život před sto lety. Někdy vypravoval veselé příhody a někdy se zlobíval, jak ten moderní život a pokrok kazí hastrmanům živobytí. Přitom však už ani tak nemyslel na sebe jako na jiné hastrmany.

„Mně už je to celkem jedno, jak to na světě chodí, protože jsem už dávno hastrmanským penzistou či výměnkářem, ale je mi líto mladších hastrmanů, kteří musí ještě těžce shánět živobytí. To má nejčkon každý doma koupací vanu a do rybníků se už nikdo koupat nechodí, aby se tam neumazal od splašků z továren. Vany by se měly zakázat, všichni lidé zase — marš! — koupat se do rybníků, aby ubylo nezaměstnaných hastrmanů!“

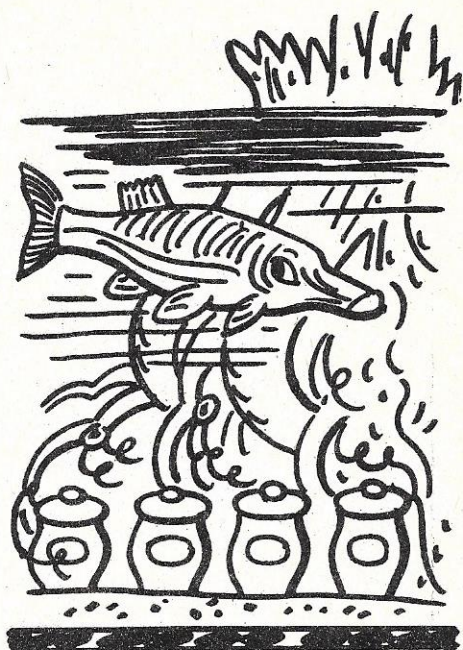
„A tomu všemu se teď říká pokrok!“ mluvíval dál Brčál rozzlobeně: „To máte, lidičky, jako s těmi betonovými lávkami! Okrašlovací

spolky jich nastavějí přes každou stružku a přidělají k nim ještě zábradlí — brekekekeks! To je něco! Věčná škoda je těch starých, prohnílych dřevěných lávek, které se tak snadno prolomily pod děvčetem, když šlo do rybníka pro vodu — a už tam zblunklo — panečku!“

„A prosím vás, kmotře hastrmane, máte vy v těch hrníčkách pod pokličkami také ještě nějakou duši?“ ptávaly se někdy útlocitné ženské a s hrůzou očekávaly, co odpoví. — „Inu — to víte, že také nákou tu duši doma musím mít, aby mě ostatní hastrmani nepomlouvali. Mám tam duši — ale ta už dávno není celá a je jí sotva polovic, protože si jí ten můj klouček každou chvíli kousek uřízne. Mám tam duši opravdu už jen tak pro jméno — a ještě je to duše jenom z velocipédu,“ chechtával se Brčál.

Lidé, kteří to slyšeli poprvé, se tomu smáli, ale panímáma říkávala: „Tohle já už dávno vím! Vždyť jinak by k nám kmotr Brčál ani nesměl chodit, kdyby ještě nějaké ty lidské duše v hrnkách přechovával.“

Také se někdy stalo, že i kmotr Mulisák přišel s hastrmanem do mlýna na besedu. Ale to jen někdy, když se uvolnila tetka Boudačka, že za něj pár hodin zvečera na Šmejkalce zastraší, když byl nastydlý a nemocný z toho nočního chladu. A Mulisákovi se také ve mlýně líbilo. Nosedával však u kamaráda hastrmana vedle štoudve s vodou, ale jeho oblíbené místo bylo u komína za velkými kamny, kde bylo vždy příjemné teplo, kde však bylo slyšet skučení meluzíny v komíně. To pro něho bylo jako pro vás rádio nebo hudba z gramofonu, a také si tam vždy sliboval, že si postaví — až zbohatne — velikánský zámek s miliónem komínů a v každém musí být jiná meluzína. Přál bych vám věru, milé děti, abyste se jednou mohly dozvědět, co se tam v té staré mlýnské kuchyni za jediný večer všechno semlelo!



Ve dne zase býval v syslovském mlýně od rána do večera hastrmáněk Pulec. Votrubovi měli synka Vašíka a dcerušku Marjánku a s těmi se Pulec kamarádil. Panímáma Votrubová to ráda viděla, protože pak byla bez starosti, že se některé z těch dětí utopí. Ona dobře věděla, že by Pulec děti snadno z vody vynesl, kdyby se snad stalo a některé při skotačení do ní spadlo.

Byl tedy hastrmanův Pulec ve mlýně jako doma a s mlynářovým Vášou prošmejdil celý mlýn i okolí. A když později přivedl Pulec do mlýna i Bubáčka, byla trojice povedených kloučků pohromadě. Tehdy panímáma Votrubová nestačila údivem i leknutím často spínat ruce nad krkolomnými skoky malého Bubáčka — ze střechy na střechu a ze stromu na strom. Hastrmanův Pulec se zase rád vozil na mlýnském kole kolem dokola a nic mu nevadilo, když projížděl plným proudem vody, která se žlabem valila na mlýnské kolo.

„Inu, jsou to strašidlácké děti — jsou v tom jako jiné děti doma za pecí — přece však mám obavu, aby se jim někdy něco nestalo!“ říkala dobrá panímáma a napomínala stále Vašíka, aby ty nezbedné kousky po nich nikdy nezkoušel. Ale přitom měla oba strašidlácké kluky velmi ráda a často jim nějaký ten pamlsek podstrčila.

Jednou se však na ně doopravdy velmi rozzlobila a celý týden nesměli se oba ve mlýně ani ukázat.

To si Bubáček vzpomněl, že by za panímáminu dobrotu mohl její děti trochu povožit ve svém letadle. Bylo to letadlo starého typu, jakého modernější strašidla už nepoužívají, a starý Mulisák je kloučkovi půjčoval jako koloběžku. Domluvil se tehdy dopoledne s mlynářovými dětmi, aby přišly odpoledne pod mlýn na malý palouček, který byl ze všech stran obklopen vysokými olšemi. Spoléhal se na to, že tamtudy nikdo nechodí, a myslil, že tam děti krásně povoží — a to jen tak pár metrů nad zemí.

Toho dne odpoledne vytáhl z kůlničky staré odložené letadlo a hned se s ním pustil lesem z Koženého vrchu k rybníčku. Bubáček se uměl s letadlem tak bystře a nenápadně proplétat větvemi stromů i proutím vrb u potoka, že ho v té zeleni ani vidět nebylo. U rybníka si k němu přisedl hastrmanův Pulec a pak zase větvemi olší letěli pod mlýn na palouček. Marjánka a Vašík tam už nedočkavě poskakovali. Těšili se na tu neslýchanou jízdu jako na nevíme co a představovali si



to letadlo jako panský kočár. A proto byli velmi udiveni, když spatřili jen veliké koště, které u konce mělo jakési dvě pohyblivé vidlice, a těmi Bubáček sem tam všelijak viklal, když se chtěl nad paloučkem otočit a snést k zemi.

Přece se však obě děti s chutí posadily na koště a radostí výskaly, když Bubáček s nimi pomalu a opatrně kroužil asi metr nad vysokou trávou malého paloučku. Marjánka s tak nízkým letem byla spokojena, ale bujný Vašík chtěl létat stále výš a výš, až hnedle vzlétli nad vrcholky starých olší.

Spadnout děti nemohly. Nic takového se nemohlo stát, dokud se Vašík pevně držel Bubáčka a dokud Marjánku opatroval Pulec. Aby spadli dolů Pulec anebo Bubáček, to byla věc zrovna tak nemožná, jako aby spadli kocour nebo vrabec ze stromu. Krásně se jim létalo, dokud řídil koště zkušený letec Bubáček.

Ale pak Vaška napadlo, aby si sám trochu zakočíroval, a tak dlouho žebrouil, až dobromyslný Bubáček povolil. S tou však podmínkou,

že poletí Vašík nízko nad paloučkem a jenom jednou dokola. Usedl si tedy Vašík k řidičům, Bubáček hned za něj, aby mu podle potřeby radil, a vzadu držel Pulc Marjánku. Chytý Vašík ihned pochopil, jak se má letadlo řídit, a když se mu podařilo oblétnout palouček bez chyby, dostal kuráz a škemral, aby ho Bubáček nechal letat ještě chvíli. Když mu to Bubáček dovolil, oblétl ještě asi třikrát volně nad paloučkem dokola, ale potom — kozel ví, co ho to napadlo?

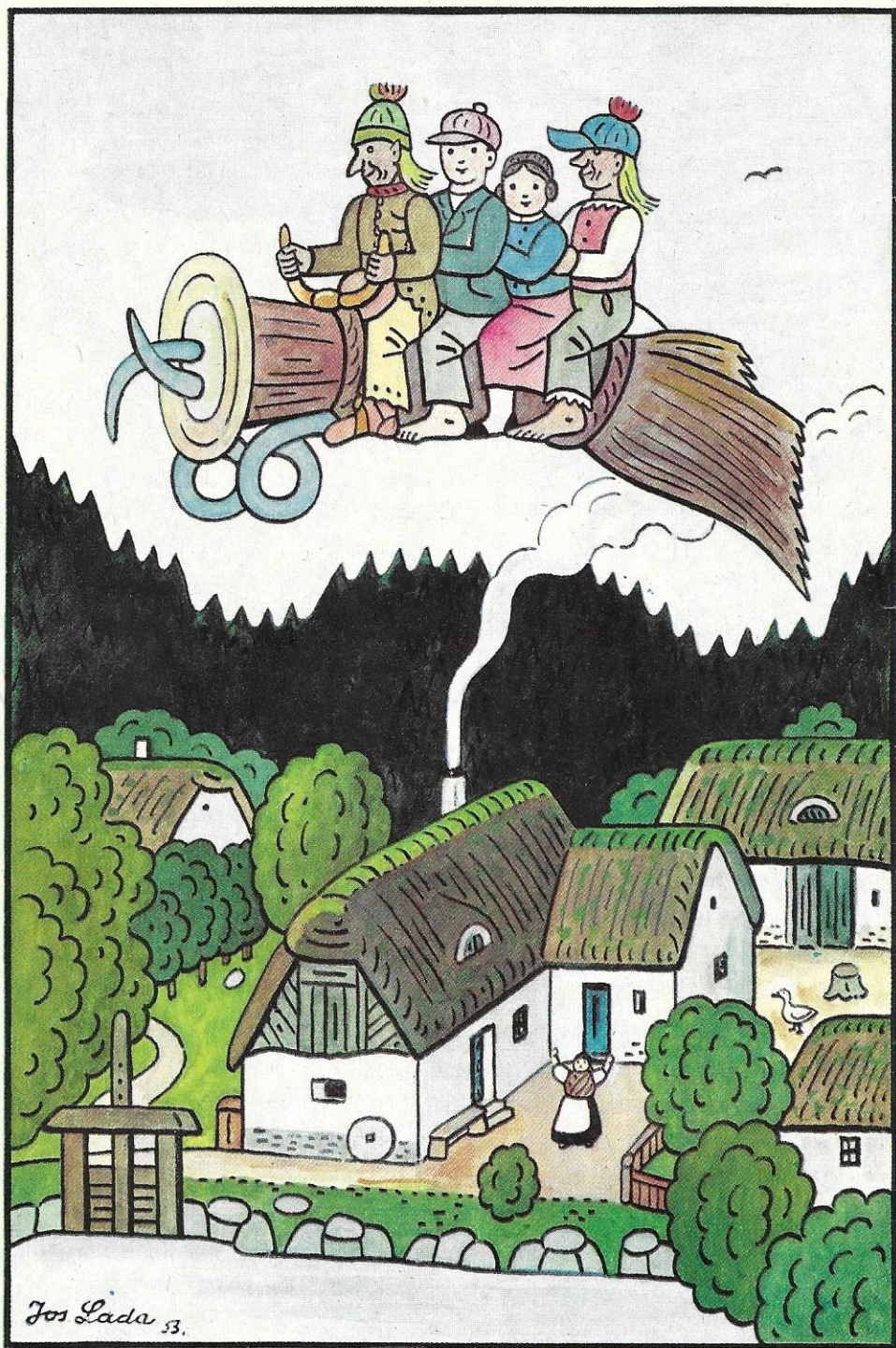
Snad klukovské roupy — nebo se chtěl systlovským klukům pochubit, jak umí letat — zkrátka, než se Bubáček vzpamatoval, zarej-doval Vašík vidlicemi a už letěl vzhůru z údolí nad vesnicí. Marně Bubáček na Vašíka volal, co má dělat a co ne! Vašík byl tím letem jako omámený. Vidlice nechtěl z rukou pustit, a tak mohl Bubáček řídit jenom rovnováhu, aby se nezvrátili hlavami dolu.

Marjánka vzadu křičela a marně jí Pulc konejšil, jak nejlépe uměl. To už letěli plnou parou nad systlovskou návsi a bylo slyšet až k nim nahoru křik a volání systlovských občanů. Ale už se také Bubáčkovi podarilo podchytnout vidlice Vašíkovi pod rukama a obrátit letadlo zpátky nad mýnské údolí. Vašík však vidlicemi také ještě trochu rejdoval, a tak se stalo, že místo napalouček sletěl klouzavým letem nad polovyschlou mýnskou nádržku. Nešťastný Vašík však v poslední chvíli zarej-doval tak nesikovně, že vrazil do staré vrby — a už se všichni váleli v bahnitě vodě jako kapři. Utopit se nemohli, ale Marjánka si pádem na vrbu odřela trochu nosík a křičela, jako by jí všichni kozli brali. V tu dobu panimáma Votrubová právě sypala před mlynem zrní drůbeží a přitom rozmloouvala s tetkou Frantačkou.

„A kdepak máte, panimámo, Vašíka a Marjánku?“ ptala se tetka, neboť jí bylo divné, že je ve mlyně tak nezvykle ticho.

„I ti jsou s těmi strašidlačkými kluky pořád někde ve větru!“ odpo-věděla panimáma.

Tu se však podívala vzhůru, vykřikla, upustila ošatku a chytla se zoufale za hlavu. Tetka Frantačka se na ni nechápavě podívala, ale ihned všechno pochopila, když na vlastní oči uviděla, jak letadlo s mlynářovými dětmi spadlo do louže. Obě zůstaly stát, jako když blesk vedle nich udeřil, ale panimáma se brzy domyslíla, že se dětem nic tak zlého nestalo, když viděla, jak sebou mrskaří v bahnitě vodě. Tim se trochu uklidnila, ale hned se zase rozžlobila na Pulce a na Bu-



Jos Lada 53.



báčka. Popadla koště a rozběhla se k nádržce. Bubáček i Pulec zatím už Marjánku vynášeli na břeh a prosili ji, aby tolik neplakala. Když však uviděli rozzlobenou panímámu, nechali Marjánku ležet v trávě, skočili rychle na letadlo a v okamžiku byli v povětří. A panímáma už za nimi mávla koštětem do prázdna.

„Opovažte se mi ještě někdy přijít do mlýna, kluci strašidlácký! Uvidíte, jak vás vypakuju!“ zahrozila za nimi.

Potom se teprve rozběhla k Marjánce a udýchaně se jí vyptávala, zdali se jí něco nestalo. A Marjánka přestala plakat. Byla však od bahna umazaná jako čuňátko, a proto ji panímáma rychle odváděla domů, aby ji zas dala do pořádku. A za nimi nějak smutně klusal Vašík s hlavou sklopenou.

Když pak večer přišel na návštěvu Brčál, panímáma Votrubová před ním velmi hubovala na Pulce i na Bubáčka a žádala hastrmana, aby Pulce přísně potrestal.

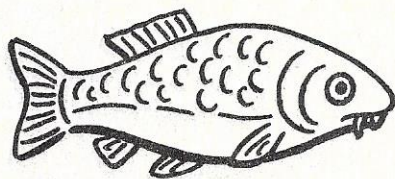
„Nezlobte se, panímámo!“ prosil hastrman. „Já už o tom vím, co ti kluci vyvedli, a už jsem také Pulcovi řekl, jak bude potrestán. A to velmi přísně! Celý týden — slyšíte, panímámo! — celý týden se kluk nebude smět mejt!“ dodal velmi zlostně hastrman.

Takovému trestu se dal do chechotu nejen Vašík za pecí, ale i celá světnice, a panímáma se ještě více rozzlobila.

„Počkejte, panímámo, až vám to vysvětlím!“ žádal hastrman. „U lidských dětí to žádný trest není — pravda! —, ale u nás hastrmanů je to horší než bití! My se často musíme vodou omývat, a když to delší dobu neděláme, tak nás kůže pálí jako oheň! A ručím vám za to, panímámo, že také Pulce bude třetí den celé tělo bolet hůře nežli po výprasku!“ Druhého dne panímáma mlynářová také před kmotrem Mulisákem na Bubáčka velmi hubovala, jaký je to větroplach a co provedl s jejími dětmi. A žádala ho, aby také on kluka řádně potrestal, jak slíbil udělat hastrman.

Ale Mulisák jen mávl rukou a dobrácky jí odpověděl: „Inu, nezlobte se, panímámo! Já vím až moc dobře, že za nějakých padesát let budou lidé s takovým klidem lítat, jako nejčkon chodí po zemi, a tak si myslím, že je dobře, když si budou děti ode dneška na to zvykat!“

Panímáma už na to nic neříkala a jen si něco pomyslila o starých a nerozumných strašidlech.



Josef Lada
Bubáci
a hastrmani

a jiné pohádky

Ilustroval Josef Lada. Z díla národního umělce Josefa Lady vybral a k vydání připravil Jan Vrána. Doslov napsal Jan Vrána. Vydal jako svou 6664. publikaci Albatros, nakladatelství pro děti a mládež, v Praze roku 1984. Odpovědná redaktorka Alena Peisertová. Výtvarný redaktor Zdeněk Kudělka. Technická redaktorka Eva Rajská.

Ze sazby písma Baskerville vytiskla Svoboda, grafické závody, n. p. 8,84 AA (text 5,49, ilustrace 3,35), 8,89 VA. Náklad 170 000 výtisků 10. vydání (v Albatrosu 6. s barevnými ilustracemi)

13-730-84 14/45

Vázaný výtisk 23,— Kčs

Pro čtenáře od 6 let

